

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	VRT-tramovergangen	TELEFOONNUMMER	+31615029192
DATUM	13-02-2024	E-MAILADRES	Sipke.van.der linden@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1599414117-65922	DOMEIN/OPGAVE	MOB
VAN	Sipke van der Linden	TEAM	TPM
		PORTEFEUILLEHOUDER	Van Schie
BIJLAGEN	1. Rapport 'Afwegingskader verkeersveiligheid tramkruisingen' (Goudappel, 010465.28032022.N01.04 d.d.30 juni 2022). 2. Rapport Adviesbureau Intergo (International Centre for Safety, Ergonomics & Human Factors) dd. 7 september 2023.		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Naar aanleiding van diverse ongevallen, in de afgelopen jaren, tussen trams en wegverkeer op de SUNIJ-lijn en specifiek in Utrecht en Nieuwegein is nader onderzocht welke maatregelen ingezet kunnen worden om de veiligheid op de overwegen te verbeteren en ongelukken te voorkomen.

Inleiding

Het programma Verbetering veiligheid tramkruisingen heeft tot doel om het veiligheidsniveau van de tramkruisingen van het Utrechtse tramsysteem te verbeteren.

In januari 2023 zijn wij met het programma Verbetering veiligheid tramkruisingen gestart. Dit programma omvat de uitvoering van vervolgonderzoeken, het samen met de wegbeheerders formuleren van verbetermaatregelen en het maken van afspraken met de gemeenten Utrecht en Nieuwegein over de uitvoering van die verbetermaatregelen. Aanleiding voor dit programma zijn de aanrijdingen en daaruit voortvloeiende ontsparingen die tussen maart 2021 en januari 2022 hebben plaatsgevonden.

In 2022 hebben wij samen met bureau Goudappel (potentiële) oorzaken van aanrijdingen in kaart gebracht, en maatregelen gedefinieerd om de oorzaken zoveel mogelijk weg te kunnen nemen.

Dit heeft geleid tot het rapport 'Afwegingskader verkeersveiligheid tramkruisingen' (Goudappel, 010465.28032022.N01.04 d.d.30 juni 2022). Dit rapport bevat naast een inventarisatie van oorzaken van aanrijdingen ook een 'gereedschapskist' met maatregelen en een afwegingskader voor het toepassen van die maatregelen.

Vervolgens is dit afwegingskader gebruikt om 22 tramkruisingen in Utrecht en Nieuwegein te beoordelen en aan de hand daarvan suggesties te doen voor verbetermaatregelen. Bij de beoordeling is als uitgangspunt gehanteerd dat een trambestuurder in staat moet worden gesteld om te anticiperen en reageren op fouten van andere weggebruikers. Daartoe moet de trambestuurder voldoende zicht hebben op het kruisende wegverkeer. Verder is

beoordeeld of het wegverkeer voldoende geattendeerd wordt op (de nadering van) een tramkruising en of de toegepaste signalering (verkeerslichten) voldoende duidelijk en opvallend zijn.
De veiligheidsrelevante eigenschappen van de tramkruisingen zijn vastgelegd in een Tramkruisingenregister.

Onderzoeken

In het kader van het Programma verbetering tramkruisingen heeft Goudappel inmiddels ook alle overige tramkruisingen van het Utrechtse tramsysteem beoordeeld en opgenomen in het Tramkruisingenregister. Goudappel heeft in haar rapport verschillende suggesties gedaan voor het verhogen van de attentiewaarde van tramkruisingen en de signalering. Er wordt o.a. gesproken over markering en bebording, aanvullende (tramwaarschuwings-)lichten, markering van het kruisingsvlak met de trambaan en toepassing van reflectoren in het wegdek.

Naast Goudappel hebben wij ook advies ingewonnen bij het Adviesbureau Intergo (International Centre for Safety, Ergonomics & Human Factors). In opdracht van de provincie heeft Intergo en advies opgesteld over de invloed van verschillende attentie verhogende maatregelen op het gedrag van weggebruikers en over de effectiviteit van die maatregelen. Beide rapporten hebben geleid tot een aantal verbetervoorstellen.

Verbetervoorstellen

In het 'Afwegingskader verkeersveiligheid tramkruisingen' wordt voor sommige locaties als mogelijke maatregel voorgesteld om overwegbomen te plaatsen, die zijn echter niet altijd inpasbaar en ook niet wenselijk i.v.m. de verkeersdoorstroming. Om te bepalen of de plaatsing van overwegbomen noodzakelijk is, is een SMART besliscriterium ontwikkeld waarbij zichtlijnen de bepalende factor zijn. (Smart staat voor specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden). Als de zichtlijnen voldoende zijn (of afdoende verbeterd kunnen worden door het snoeien of verwijderen van begroeiing) om trambestuurders de mogelijkheid te geven om te anticiperen op het gedrag van kruisend wegverkeer, dan is verdergaande beveiliging van de kruising niet nodig en kan een verkeersregelinstallatie (VRI) worden gehandhaafd.

Op twee kruisingen in Nieuwegein (Koekoekslaan en Randijk) kan het zicht op kruisend wegverkeer niet op het vereiste niveau worden gebracht, hier worden automatische halve overwegbomen (AHOB's) aangebracht. Voor de realisatie van deze AHOB's hebben wij u een voorstel gedaan welke aanvaard is in uw vergadering van de 13 december 2023 (Statenvoorstel nr. UTSP-1599414117-65877)

Voorstellen van Goudappel m.b.t. aanvullende verkeers- en waarschuwingslichten zijn (deels in aangepaste vorm) overgenomen.

Op basis van het rapport van Intergo is samen met de wegbeheerders een keuze gemaakt voor toe te passen attentie verhogende maatregelen bij VRI-geregelde kruisingen.

Samenvattend hebben wij de volgende verbetervoorstellen geformuleerd:

- Op twee kruisingen in Nieuwegein (Koekoekslaan en Randijk) worden overwegbomen (automatische halve overwegbomen of AHOB) aangebracht omdat het zicht op kruisend wegverkeer niet op het vereiste niveau kan worden gebracht; voor de realisatie van deze AHOB's is een statenvoorstel naar PS (behandeling 13 december 2023)
- Op diverse plaatsen wordt begroeiing gesnoeid of verwijderd om het zicht op kruisend wegverkeer op het vereiste niveau te brengen;
- Om de zichtbaarheid van tramkruisingen te verbeteren worden alle tramkruisingen voorzien van een witte kruismarkering en haaiantanden;
- Op een viertal kruisingen worden extra verkeerslichten geplaatst om de zichtbaarheid van de signalering te vergroten;
- Om wegverkeer tijdig te attenderen op (de nadering van) een tramkruising worden bij alle tramkruisingen bij iedere naderingsrichting J14 waarschuwingsborden geplaatst of J14 wegmarkeringen aangebracht.
- Op plaatsen waar extra attentie verhoging wenselijk is, worden J14 waarschuwingsborden met alternerende knipperlichten geplaatst;

- Op vijf haltes worden tramwaarschuwingslichten geplaatst bij de voetgangersoversteken;
- Op 6 haltes worden alternerende onderlichten aangebracht bij de reeds aanwezige tramwaarschuwingslichten

De voorgestelde maatregelen zijn afgestemd met de gemeente Utrecht. Met gemeente Nieuwegein moet nog afstemming plaatsvinden over de noodzaak van extra attentie verhogende maatregelen. De plaatsing van de AHOB's is al wel afgestemd met de gemeente Nieuwegein.

Realisatie

De voorbereidingen van het aanbrengen van de AHOB's bij de overwegen Koekoekslaan en Randijk zijn inmiddels gestart, uitvoering zal plaatsvinden in Q2 – 2024. De voorbereiding van de tramwaarschuwinginstallaties is gestart, de uitvoering zal starten in Q1 en afgerond worden in Q2 van 2024.

Naar verwachting zijn in februari 2024 de afspraken per maatregel gemaakt over wie verantwoordelijk is voor de uitvoering ervan, de gemeente of de provincie en wordt gestart met de voorbereiding en realisatie.

Met al deze maatregelen kunnen wij niet garanderen dat er nooit meer een ongeluk zal plaatsvinden op een van de overgangen. Dat zal uiteraard ook afhangen van de mate waarin de weggebruiker zich zal houden aan de verkeersregels, de verkeerslichten en de waarschuwingstekens en ook zelf blijft opletten in het verkeer. Wij verwachten wel dat de te nemen maatregelen het aantal ongelukken op tramoverwegen reduceert.

In de Commissie M&M van 22 november 2023 werd speciale aandacht gevraagd voor de overweg Buizerdlaan. Hier zullen geen overweginstallaties geplaatst worden. Bij deze overweg wordt de hoge blokhaag aan de noordoostzijde verwijderd en vervangen door hekwerk om het zicht op kruisend wegverkeer op het vereiste niveau te brengen. Daarnaast zal de naderingssnelheid van de tram richting IJsselstein worden verlaagd. Ook zullen aanvullende attentie verhogende maatregelen worden getroffen.

Financiële consequenties

De meeste werkzaamheden betreffen aanpassingen aan de weginfrastructuur, deze zijn voor rekening van de gemeenten. In het Meerjaren investeringsprogramma (MIP) is rekening gehouden met eventuele kosten die wij zelf als provincie zullen dragen. Daarvoor is € 750k gereserveerd. De kapitaallasten die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in de programmabegroting, programma 6 Bereikbaarheid II – openbaar vervoer, beleidsdoel 6.1

Vervolgprocedure/Voortgang

In de reguliere P&C cyclus -en jaarrapportages van TBO houden wij u, zoals gebruikelijk, op de hoogte van de werkzaamheden die in dit kader door ons zijn uitgevoerd en ongevallen met trams.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen